

Kohtuasi C-531/22

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

9. august 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie
(Varssavi kesklinna rajoonikohus, Poola)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

5. juuli 2022

Põhikohtuasja pooled:

Võlausaldajad: Getin Noble Bank S.A., TF, C2, PI

Võlgnik: TL

Põhikohtuasja ese liikmesriigi kohtus

Võlausaldajate algatatud kohtuasi kinnisvara arvelt sundtäitmise üle järelevalve tegemiseks.

Eelotsuse küsimuse ese ja õiguslik alus

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 3 lõike 1, artikli 6 lõike 1, artikli 7 lõigete 1 ja 2 ning artikli 8, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47, õiguskindluse, jõustunud kohtuotsuse lõplikkuse, tõhususe ja proportsionaalsuse põhimõtete ning õiguse olla ära kuulatud tõlgendamine koostoimes ELTL artikliga 267 ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõikega 1.

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1, artikli 7 lõiget 1 ning

õiguskindluse, jõustunud kohtuotsuse lõplikkuse, tõhususe ja proportsionaalsuse põhimõtteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt ei saa liikmesriigi kohus omal algatusel kontrollida lepingus sisalduvaid ebaõiglasi tingimusi ja teha sellest järeldusi olukorras, kus kohus teeb järelevalvet täitemenetluse üle, mida kohtutäitur viib läbi jõustunud ja täidetavaks tunnistatud maksekäsu alusel, mis on välja antud menetluses, milles tõendeid ei koguta?

2. Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 3 lõiget 1, artikli 6 lõiget 1, artikli 7 lõikeid 1 ja 2 ning artiklit 8, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 ning õiguskindluse, tõhususe ja proportsionaalsuse põhimõtteid ning õigust olla ära kuulatud tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormide tõlgendamine kohtu poolt nii, et ebaõiglase lepingutingimuse kandmine keelatud lepingutingimuste registrisse toob kaasa selle lepingutingimuse ebaõiglaseks tunnistamise igas menetluses, milles osaleb tarbija, sh:

- teise ettevõtja puhul kui see, kelle suhtes toimus menetlus ebaõiglase lepingutingimuse kandmiseks keelatud lepingutingimuste registrisse;
- lepingutingimuse puhul, mis ei ole sõnastuselt identne, aga mis on sama tähendusega ja toob tarbija jaoks kaasa samad tagajärjed?

Liidu õigusnormid

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes: põhjendused 4, 21 ja 24, artikli 3 lõige 1, artikli 4 lõige 1, artikli 6 lõige 1, artikli 7 lõiked 1 ja 2 ning artikkel 8

Euroopa Liidu põhiõiguste harta: artiklid 38 ja 47

Euroopa Liidu toimimise leping (ELTL): artikli 169 lõige 1, artikkel 267

Euroopa Kohtu kodukord: artikli 105 lõige 1

Liikmesriigi õigusnormid ja kohtupraktika

2. aprilli 1997. aasta Poola Vabariigi põhiseadus (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.): artikkel 76

23. aprilli 1964. aasta tsiviilseadustik (Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny): artikkel 22¹, artikkel 43¹, artikli 58 § 1, artikli 385¹ §-d 1–4, artikkel 385²

17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustik (Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego): artikli 363 § 1, artikli 365 § 1, artikkel 366, artikkel 479³⁶, artikli 479⁴² § 1, artikkel 479⁴³, artikli 479⁴⁵ §-d 1–

3, artikli 505³⁰ § 2, artikli 505³¹ § 2, artikli 505³² § 1, artikkel 758, artikkel 776, artikli 777 § 1, artikli 804 § 1, artikli 840 § 1

5. augusti 2015. aasta seadus konkurentsi- ja tarbijakaitseseaduse ning teatavate muude seaduste muutmise kohta (Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw): artikli 2 punkt 2, artikli 8 lõige 1, artikkel 9, artikkel 12

Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 20. novembri 2015. aasta resolutsioon, III KRS 175/15

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 9. jaanuaril 2006 sõlmis võlgnik ettevõttega Getin Bank S.A. laenulepingu, mille alusel andis pank laenuvõtjale Poola zlottides (PLN) laenu, mis oli indekseeritud Šveitsi frangi (CHF) kursiga summas, mis vastas Poola zlottides summale 15 645,27 Šveitsi franki, ajavahemikuks 9. jaanuarist 2006 kuni 16. jaanuarini 2016. Lepingu kohaselt maksti laen välja zlottides indekseerimisvaluuta ostukursi alusel, mis oli kindlaks määratud pangas laenulepingu sõlmimise päeval kehtivas valuutalaenude ja välisvaluutaga indekseeritud laenude kursitabelis (edaspidi „kursitabel“) Kõnealune kurss oli lepingu sõlmimise päeval 2,3930 zloti. Laen oli mõeldud sõiduauto ostu ning sellega seotud teenustasude ja muude tasude rahastamiseks. Lepingu kohaselt tuli kõik lepingust tulenevad maksed teha zlottides. Laenumakse suuruseks oli määratud võlgnetava tagasimakse ekvivalent indekseerimisvaluutas pärast selle ümberarvestamist kursitabelis esitatud indekseerimisvaluuta müügikursi alusel, mis kehtis pangale laenumakse tegemise tähtpäeval. Kõnealune kurss oli lepingu koostamise päeval 2,5410 zloti.
- 2 13. mail 2008 sõlmis võlgnik ettevõttega Getin Bank S.A. 120 kuuks laenulepingu, mille alusel andis pank laenuvõtjale Poola zlottides laenu, mis oli indekseeritud Šveitsi frangi kursiga, summas, mis vastas 36 299,30 Šveitsi frangile. Lepingu kohaselt maksti laen välja zlottides indekseerimisvaluuta ostukursi alusel, mis oli määratud laenulepingu koostamise päeval kehtivas kursitabelis. Kõnealune kurss oli lepingu sõlmimise päeval 2,0110 zloti. Laen oli mõeldud sõiduauto ostu ning sellega seotud teenustasude ja muude tasude rahastamiseks. Lepingu kohaselt tuli kõik lepingust tulenevad maksed teha zlottides. Laenumakse suuruseks oli määratud võlgnetava tagasimakse ekvivalent indekseerimisvaluutas pärast selle ümberarvestamist kursitabelis esitatud indekseerimisvaluuta müügikursi alusel, mis kehtis pangale laenumakse tegemise tähtpäeval. Kõnealune kurss oli lepingu koostamise päeval 2,1680 zloti.
- 3 3. juunil 201[5] esitas Getin Noble Bank S.A. (varem Getin Bank S.A.) elektroonilises lihtmenetluses nõude mõista võlgnikult tema kasuks välja 87 469,51 zloti koos lepingust tuleneva intressi, seadusest tuleneva viivise ja menetluskuludega. Nõude põhjenduses märkis pank, et 13. mail 2008 sõlmisid pooled laenulepingu, mis lõpetati seetõttu, et võlgnik jättis laenumaksed tegemata, ning seetõttu nõuab pank võlgnikult laenukapitali ülejäänud osa, tähtajaks

maksmata tasude ja kapitaliseeritud intressi tasumist. 23. juunil 2015 tegi Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (Lublin-Zachódi rajoonikohus Lublinis) lihtmenetluses maksekäsu, millega kohustas võlgnikku kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättesaamisest tasuma ettevõttele Getin Noble Bank S.A. nõutud summa koos lepingust tuleneva intressi, seadusest tuleneva viivise ja menetluskuludega või esitama selle tähtaja jooksul vastuväite. Võlgnik ei esitanud eelnimetatud maksekäsu kohta vastuväidet, maksekäsk jõustus ja nimetatud kohus tunnistas selle täidetavaks oma 27. augusti 2015. aasta määrusega.

- 4 28. detsembril 2016 esitas Getin Noble Bank S.A. elektroonilises lihtmenetluses nõude mõista võlgnikult tema kasuks välja 7499,58 zlotti koos lepingust tuleneva intressi, seadusest tuleneva viivise ja menetluskuludega. Nõude põhjenduses märkis pank, et 9. jaanuaril 2006 sõlmisid pooled laenulepingu, mis lõpetati seetõttu, et võlgnik jättis laenumaksed tegemata, ning seetõttu nõuab pank võlgnikult laenukapitali ülejäänud osa, tasumata tasude ja kapitaliseeritud intressi tasumist. 13. veebruaril 2017 tegi Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (Lublin-Zachódi rajoonikohus Lublinis) lihtmenetluses maksekäsu, millega kohustas võlgnikku kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättesaamisest tasuma ettevõttele Getin Noble Bank S.A. nõutud summa koos menetluskuludega või esitama selle tähtaja jooksul vastuväite. Võlgnik ei esitanud eelnimetatud maksekäsu kohta vastuväidet, maksekäsk jõustus ja nimetatud kohus tunnistas selle täidetavaks oma 21. aprilli 2017. aasta määrusega.
- 5 Kahe eelnimetatud täitedokumendi alusel esitas pank täitmisavalduse kohtutäiturile sundtäitmise läbiviimiseks; sundtäitmise käigus arestiti võlgniku kinnisvara, milleks oli Varssavis asuv korter, ning seejärel liitusid täitemenetlusega ülejäänud võlausaldajad. Eelotsusetaotluse esitanud kohus teeb selle täitemenetluse üle järelevalvet.

Eelotsusetaotluse esitamise põhjuste lühikokkuvõte

- 6 Esimese eelotsuse küsimuse kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kohus valvab kinnisvara arvelt sundtäitmise järele juba 2017. aastast, käesoleva eelotsuse küsimuse esitamise aluseks on aga vajadus tõlgendada liidu õigust, et saaks õigesti kohaldada liikmesriigi õigusnorme seoses Euroopa Kohtu uusimate otsustega kohtuasjas C-600/19, liidetud kohtuasjades C-693/19 ja C-831/19, kohtuasjas C-725/19 ning kohtuasjas C-869/19.
- 7 Nimelt märkis Euroopa Kohus 17. mai 2022. aasta otsuse C-693/19 ja C-831/19, SPV Project 1503, punktis 68, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisese õigusnormid, milles on ette nähtud, et kui võlgnik ei ole esitanud vastuväidet maksekäsule, mille kohus tegi võlausaldaja avalduse alusel, ei saa täitmisega seotud küsimusi lahendav kohus hiljem kontrollida maksekäsu aluseks olnud lepingutingimuste võimalikku ebaõiglast laadi, sest kohtulahendi seadusjõud, mille see maksekäsk on omandanud, hõlmab vaikumisi ka need tingimused, mis omakorda välistab

nende kehtivuse igasuguse hilisema läbivaatamise. Asjaolul, et maksekäsu jõustumise kuupäeval ei teadnud võlgnik, et teda saab kvalifitseerida selle direktiivi tähenduses „tarbijaks“, ei ole sellega seoses mingit tähtsust.

- 8 Lisaks märkis Euroopa Kohus oma 17. mai 2022. aasta otsuse C-600/19, Ibercaja Banco, punktis 52, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis kohtulahendi seadusjõu ja aegumise mõju tõttu ei võimalda ei kohtul omal algatusel analüüsida lepingutingimuste ebaõiglast laadi hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses ega tarbijal pärast vastuväidete esitamise tähtaja möödumist tugineda nende tingimuste ebaõiglasele laadile selles menetluses või hilisemas tuvastusmenetluses, kui kohus on nende tingimuste võimalikku ebaõiglast laadi hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse algatamise ajal juba omal algatusel analüüsinud, kuid hüpoteegi täitmisele pööramist lubavas kohtulahendis ei ole ühtegi – isegi mitte kokkuvõtlikku – põhjendust, millest nähtuks, et see analüüs toimus, ega märkust, et kohtu poolt selle analüüsi tulemusel antud hinnangut ei saa enam vaidlustada, kui nimetatud tähtaja jooksul vastuväiteid ei esitata.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on käesolevas asjas tekkinud eespool kirjeldatuga sarnane probleem. Nimelt sõlmis võlgnik ettevõttega Getin Bank S.A. (praegu Getin Noble Bank S.A.) kaks laenulepingut, mille puhul laenusummad olid väljendatud zlottides, aga võla saldo oli indekseeritud Šveitsi frangiga. Mis aga kõige olulisem, laenuvõtja sai teha laenumakseid ainult zlottides, pank aga arvestas laenuvõtja zlottides tehtud laenumaksed ümber Šveitsi frankidesse oma sisemise kursitabeli alusel, mille pidamise põhimõtted ei olnud reguleeritud üheski laenulepingus. Laenusaldo suurus omakorda oli määratud Šveitsi frankides, kasutades panga välisvaluuta kursitabelis esitatud ostukurssi. Samas sisaldasid mõlemad lepingud nn ümberarvestussätteid, mida enamik liikmesriigi kohtuid peab keelatud lepingutingimusteks tsiviilseadustiku artikli 385¹ § 1 alusel ja on seisukohal, et seda laadi sätete sisaldumine laenulepingus toob kaasa lepingu tühisuse tsiviilseadustiku artikli 58 § 1 kohaselt. Seega võib suure tõenäosusega eeldada, et kui pank esitaks laenuvõtja vastu laenulepingust tuleneva võla sissenõudmiseks hagi tavalisse liikmesriigi kohtusse, mis lahendab tsiviilasju, siis pärast hagile lisatud dokumentidega tutvumist tuvastaks kohus omal algatusel, et laenulepingud sisaldavad keelatud lepingutingimusi, mis toovad kaasa lepingu tühisuse, ning selle tulemusena jäta hagi rahuldamata.
- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab aga, et käesoleval juhul toimus menetlus, mille tulemusel anti võlgniku suhtes välja täitedokument, teisiti. Nimelt esitas pank laenuvõtja vastu rahasumma maksmise nõude elektroonilises lihtmenetluses. Vastavates avaldustes põhjendas pank oma nõudeid, viidates võlgnikuga sõlmitud laenulepingutele, ei märkinud aga ei seda, et need lepingud olid indekseeritud välisvaluutaga, ega ka seda, et need sisaldasid ümberarvestussätteid (ja loomulikult ei andnud teada, et lepingus on sätteid, mida saab pidada ebaõiglasteks lepingutingimusteks). Kõige olulisem on aga, et avaldustele ei lisatud kumbagi laenulepingut – see tulenes elektroonilist kirjalikku menetlust käsitlevatest menetlusnormidest ja menetluse teenindamise süsteemi

tehnilistest omadustest, mis ei võimalda esitada selles menetluses mingeid tõendusmaterjale. Tulemusena ei olnud liikmesriigi kohtul, kus kõnealune menetlus toimus, ei õiguslikku ega tehnilist võimalust nõuda pangalt laenulepingute esitamist. Kõnealune kohus andis välja kaks maksekäsku, mida laenuvõtja edasi ei kaevanud ja mis seetõttu jõustusid. Need maksekäsed tunnistati täidetavaks ning nii tekkinud täitedokumentide alusel algatati võlgniku (laenuvõtja) suhtes sundtäitmine, mille käigus kohtutäitur arestis võlgnikule kuuluva kinnisvara.

- 11 Seetõttu esitas pank kohtule laenulepingud alles käesoleva menetluse käigus ja seepärast ei olnud nende sisu kunagi varem kohtulikult kontrollitud. Pärast kõnealuste lepingute sisuga tutvumist jõudis kohus järeldusele, et on olemas põhjendatud oht, et lepingus sisalduvad ümberarvestussätted kujutavad endast ebaõiglasi lepingutingimusi, ilma milleta ei ole lepingud täidetavad, ning seetõttu tuleks laenulepingud tunnistada tühisteks ja selle tulemusena ei saa pank nende alusel nõuda võlgnikult mistahes võla tasumist. Samas ei võimalda liikmesriigi menetlusnormid eelotsusetaotluse esitanud kohtul anda sellistele võimalikele järeldustele praktilisi tagajärgi. Nimelt näevad need õigusnormid ette, et lõplik kohtuotsus, sh maksekäsk, mis on tehtud elektroonilises lihtmenetluses, on siduv kõigi kohtute jaoks (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 365 § 1), lisaks ei ole lubatud uurida täitedokumentidega hõlmatud kohustuse põhjendatust (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 804 § 1) ehk käesoleval juhul jõustunud ja täidetavaks tunnistatud maksekäsu põhjendatust.
- 12 Samuti märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et olukorras, kus laenuvõtja ei ole maksekäske edasi kaevanud, ei ole tal enam mingeid õiguskaitsevahendeid, mille abil praktikas vaidlustada ebaõiglaseid lepingutingimusi sisaldavast lepingust tulenevad nõuded rahuldavast maksekäsust tulenevaid kohustusi.
- 13 Seoses eelöelduga kaalub eelotsusetaotluse esitanud kohus võimalust, et kõnealune menetlusolukord on vastuolus direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ning tõhususe põhimõttega. Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud, et liikmesriikide kohtutel on kohustus omal algatusel kontrollida tarbijatega sõlmitud lepinguid neis sisalduda võivate ebaõiglaste lepingutingimuste seisukohast, kuid seda kohustust ei ole kindlasti võimalik täita elektroonilises lihtmenetluses, kus kohtul ei ole üldse võimalust mistahes tõendusmaterjale koguda ega analüüsida (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 505³² § 1) ning kohus tugineb vaid avalduse sisule ehk väidetele, mille on esitanud avaldaja, kellel on selge huvi igasugustest küsitavatest lepingutingimustest vaikida. Tõsi, poolte sõlmitud laenulepingute kohtulik kontroll oleks võimalik, kui laenuvõtja vaidlustaks maksekäsu (siis tegeleks juhtumitega mõni teine, asukohajärgne ja juriidiliselt pädev liikmesriigi kohus, kes lahendab tsiviilasju tavamenetluses ning seega muu hulgas kogub ja analüüsib tõendeid), aga seda kõnealusel juhul ei toimunud. Nimelt võttis laenuvõtja passiivse hoiaku, mida suurtes võlgades isikud sageli teevad. Samas tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et liikmesriigi kohtud peavad omal algatusel analüüsima lepinguid neis sisalduda võivate ebaõiglaste lepingutingimuste

seisukohast, seda ka juhul, kui pooled initsiatiivi üles ei näita. Tundub seega, et isegi tarbija passiivse hoiakuga ei saa käesoleval juhul põhjendada kohtul kohustuse puudumist omal algatusel analüüsida, kas leping sisaldab ebaõiglasi lepingutingimusi.

- 14 Seoses sellega kaalub eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas olukord, kus liikmesriigi kohus ei ole analüüsinud tuvastusmenetluses seda, kas lepingus on ebaõiglasi tingimusi, võib põhjendada kõrvalekaldumist tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 365 §-st 1 ja artikli 804 §-st 1 tulenevast põhimõttest, et täitemenetluse üle järelevalvet tegeva kohtu jaoks on siduv jõustunud kohtulahend, mis on täitedokument. Nimetatud õigusnormidest erandlikult kõrvalekaldumise aluseks võiks olla eespool viidatud liidu õigusnormid. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus kohtutäitur müüb laenuvõtja kinnisvara enampakkumisel ja täitmisest saadud vahendid kantakse üle pangale, kelle nõue tuleneb ebaõiglasi lepingutingimusi sisaldavast lepingust. Nii kannab tarbija märkimisväärset kahju seoses ebaõiglasi lepingutingimusi sisaldavast lepingust tuleneva nõude sundtäitmisega. Tundub, et selline olukord mitte ainult ei välista direktiivi 93/13 eesmärkide saavutamise, vaid on ka vastuolus tõhususe põhimõtte ja eesmärkidega, mis on nimetatud ELTL artikli 169 lõikes 1 ja põhiõiguste harta artiklis 38.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teeb ettepaneku, et Euroopa Kohus vastaks esimesele eelotsuse küsimusele jaatavalt. Nimelt tuleneb direktiivi 93/13 sätetest absoluutne nõue liikmesriigi kohtule kontrollida omal algatusel poolte vahel sõlmitud lepingut, veendumaks, et see ei sisalda ebaõiglasi lepingutingimusi. Põhimõtteliselt peaks liikmesriigi kohus seda kontrollima juba tuvastusmenetluses, kui ta aga selles menetluses seda asjaolu ei kontrollinud (sh olukorras, kus asja arutaval kohtul puudus kontrollimiseks juriidiline ja tehniline võimalus), lasub kõnealune kohustus kohtul, kes teeb järelevalvet täitedokumendi ehk jõustunud ja täidetavaks tunnistatud maksekäsu alusel toimuva täitemenetluse üle. Põhimõtteliselt peaksid jõustunud kohtuotsused olema lõplikud, aga see ei tähenda, et sellest põhimõttest ei võiks teha erandeid erilistel juhtudel, nagu seda kujutab endast vajadus lepingut eelkirjeldatud viisil kontrollida.
- 16 Teise eelotsuse küsimuse kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui asuda seisukohale, et käesoleval juhul on täitemenetluse üle järelevalvet tegeval kohtul võimalus kontrollida, kas võlgniku sõlmitud lepingutes leidub ebaõiglasi lepingutingimusi, tuleb seda küsimust analüüsida. Samas on võlgnik käesolevas asjas endiselt jäänud passiivseks, ei esita mingeid menetlusedokumente, ei tee avaldusi, ei esita mingeid selgitusi ega võta isegi vastu talle saadetud kirju, mis on tüüpiline käitumisviis isikute puhul, kellel on suured võlad. Seetõttu on tõenäoline ja peaaegu kindel, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul ei õnnestu laenuvõtjat ära kuulata või temalt vähemalt kirjalikke selgitusi saada. See olukord on nii problemaatiline, et direktiivi 93/13 artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud, et lepingutingimuste ebaõiglus tehakse kindlaks lepingu sõlmimisega seotud asjaolusid arvestades. Et aga laenuvõtjalt ei ole võimalik ära kuulata, ei ole võimalik kindlaks teha ka lepingu sõlmimise asjaolusid.

- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole aga veendunud, et direktiiviga 93/13 ei ole vastuolus see, kui ülaltoodud probleemi vältimiseks kasutatakse liikmesriigi tarbijakaitsemeedet, milleks on Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (konkurencsi- ja tarbijakaitsekohtus) otsuste nn laiendatud mõju, millele on viidatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 479⁴³. Kõnealuses õigusnormis on nimelt ette nähtud, et jõustunud kohtuotsuse toime laieneb kolmandatele isikutele alates hetkest, kui ebaõiglaseks tunnistatud tüüptingimus kantakse registrisse.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab selles kontekstis, et erinevalt direktiivi 93/13 varasematest sätetest ei ole selle direktiivi artikli 7 lõige 2 ja artikkel 8 imperatiivsed. Eelkõige ei ole liikmesriigid kohustatud algatama menetlust direktiivi 93/13 artikli 7 lõikes 2 kirjeldatud tüüptingimuste tunnistamiseks ebaõiglasteks lepingutingimusteks. Siiski leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui liikmesriik otsustab sellist menetlust lubada, ei saa selle vorm olla täiesti meelevaldne. Kuivõrd selline menetlus viib ellu direktiivi 93/13 eesmärgi, peab see vastama nõuetele, mis on ette nähtud kõnealuse direktiivi ülejäänud sätetes, sh eelkõige artikli 7 lõikes 1, millele artikli 7 lõikes 2 on pealegi sõnaselgelt viidatud. Veelgi enam, tüüptingimuste ebaõiglaseks tunnistamise menetlus ning sellises menetluses tehtud lahendi tagajärjed peavad olema kooskõlas tõhususe, proportsionaalsuse ja õiguskindluse põhimõtetega.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib tähelepanu, et tingimused, mille puhul tuleks analüüsida, kas need kujutavad endast ebaõiglasi lepingutingimusi, on sõnastatud järgmiselt:
- Laen makstakse välja zlottides indekseerimisvaluuta ostukursi alusel, mis oli määratud laenulepingu sõlmimise päeval kehtivas kursitabelis (9. jaanuari 2006. aasta lepingu § 1 lõige 2).
  - Laen makstakse välja zlottides indekseerimisvaluuta ostukursi alusel, mis oli määratud laenulepingu koostamise päeval kehtivas kursitabelis (13. mai 2008. aasta lepingu § 1 lõige 2).
  - Kõik maksed käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks tehakse zlottides. Laenumakse suurus määratakse kindlaks võlgnetava tagasimakse ekvivalendina indekseerimisvaluutas, pärast selle ümberarvestamist pangale tehtava makse tähtpäeval kehtivas kursitabelis määratud indekseerimisvaluuta müügikursi alusel (9. jaanuari 2006. aasta lepingu § 5 lõige 1).
  - Kõik maksed käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks maksed tehakse zlottides. Laenumakse suurus määratakse kindlaks võlgnetava tagasimakse ekvivalendina indekseerimisvaluutas pärast selle ümberarvestamist pangale laenumakse tegemise tähtpäeval kehtivas Getin Banku S.A. kursitabelis määratud indekseerimisvaluuta müügikursi alusel (13. mai 2008. aasta lepingu § 4 lõige 1).

- 20 Samas on keelatud tüüptingimuste registrisse muu hulgas kantud järgmised tüüptingimused:
- Laen indekseeritakse Šveitsi frangi / USA dollari / euroga pärast ümberarvestamist vastavalt Šveitsi frangi / USA dollari / euro kursile pangas Millennium laenusumma või selle osa väljamaksmise päeval kehtiva välisvaluuta kursitabeli alusel (lepingutingimus number 3178, kirje, mis puudutab ettevõtet Bank Millennium S.A.).
  - Välisvaluutaga indekseeritud laenu puhul arvestatakse laenumakse summa välisvaluuta müügikursi järgi, mis kehtib pangas laenumakse tegemise päeval kehtiva välisvaluuta kursitabeli alusel (lepingutingimus number 3179, kirje, mis puudutab ettevõtet Bank Millennium S.A.).
  - Pank arvestab laenu ümber indekseerimisvaluutasse kõnealuse valuuta müügikursi alusel laenu väljamaksmise päeval kehtivast panga kursitabelist (lepingutingimus number 7770, kirje, mis puudutab ettevõtet mBank S.A.).
- 21 Ettevõttes Getin Bank S.A. kasutusel olnud viidatud lepingutingimuste võrdlemisel teiste pankade lepingutingimustega, mis on kantud keelatud lepingutingimuste registrisse, ilmneb, et kuigi neid tingimusi on kasutanud eri pangad, on nende vahel märkimisväärsed sarnasusi. Kõige suurem on sarnasus 9. jaanuari 2006. aasta lepingu § 5 lõike 1 ja 13. mai 2008. aasta lepingu § 4 lõike 1 ning lepingutingimuse vahel, mis on kantud registrisse numbri 3179 all, samuti mõlema laenulepingu § 1 lõike 2 ning lepingutingimuste vahel, mis on kantud registrisse numbrite 3178 ja 7770 all.
- 22 Kuigi nende lepingutingimuste tähendus on sama ja neist tulenevad tarbijatele ühesugused tagajärjed, on tingimused sõnastatud erinevalt ning nende autorid on eri pangad. Seoses sellega kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas liidu õigusnormid lubavad laiendada lepingutingimuse keelatud lepingutingimuste registrisse kandmise toime ka ettevõtjale, kes ei olnud selle kirje tegemiseni viinud menetluse pool.
- 23 Sarnaseid probleeme on Euroopa Kohus juba analüüsinud oma 21. detsembri 2016. aasta otsuses C-119/15, Biuro Podrózy Partner, mille punktis 47 kinnitas Euroopa Kohus, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes direktiivi 2009/22 artiklitega 1 ja 2 tuleb harta artikli 47 kontekstis tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui jõustunud kohtuotsusega ebaõiglaseks tunnustatud ja liikmesriigi peetavasse keelatud tüüptingimuste registrisse kantud tüüptingimusega samaväärse sisuga tingimuse kasutamist ettevõtja poolt, kes ei olnud nimetatud registrisse kandmisega päädinud menetluse pool, loetakse õigusvastaseks tegevuseks, tingimusel – ja seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul –, et ettevõtjal on õigus tõhusale õiguskaitsele nii otsuse suhtes, milles sedastatakse, et võrreldavad tingimused on küsimuses, kas iga konkreetse asja vastavaid asjaolusid arvestades on need tingimused eelkõige tarbijaid

kahjustavat mõju arvestades sisuliselt identsed, kui ka otsuse suhtes, milles vastavalt olukorrale määratakse kindlaks rahatrahvi summa.

- 24 Euroopa Kohtu ülaltoodud lahendi kontekstis ei takista miski kohaldada keelatud lepingutingimuste registrisse kandmise tagajärgi kõigi kõnealust lepingutingimust kasutavate ettevõtjate suhtes, mitte ainult selle ettevõtja suhtes, kes oli pool menetluses, milles kõnealune lepingutingimus ebaõiglaseks tunnistati ja eelnimetatud registrisse kanti. Samuti puudutab see tagajärg kõiki lepingutingimusi, mis on „sisuliselt identsed“, aga ei pruugi olla keeleliselt ühesugused.
- 25 Siiski on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlusi, kas liidu õigusnormide eeltoodud tõlgendus on kohaldatav kõigis kohtumenetlustes, milles osalevad ettevõtjad, sh menetlustes, milles üks pool on tarbija, kes on sõlminud kõnealuse ettevõtjaga lepingu. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib nimelt, et eelotsuse küsimuse, millele Euroopa Kohus vastas oma 21. detsembri 2016. aasta otsuses, esitas Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus) menetluses, mille poolteks olid ettevõtja ja Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (konkurencsi- ja tarbijakaitseameti direktor), kes oli määranud ettevõtjale halduskaristuse selliste lepingutingimuste kasutamise eest, mille sisu vastas keelatud lepingutingimuste registri kandeale.
- 26 Veelgi enam, Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kuuest kohtunikust koosnevas koosseisus tegi 20. novembril 2015 resolutsiooni III CZP 175/15, mille kohaselt ei kohaldata keelatud lepingutingimuste registri kirjet muudele ettevõtjatele kui ettevõtja, keda puudutas kõnealune menetlus. Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) põhjendas oma otsust järgmiselt: „Seisukoht, et kohtulahend, millega rahuldatakse tüüptingimuse ebaõiglaseks tunnistamise nõue, toimib kõigi huvides, aga ainult kostjaks oleva ettevõtja vastu, on vastavuses põhimõttega, millest tuleneb õigus olla ära kuulatud. [...] Seevastu tüüptingimuste ebaõiglaseks tunnistamise nõude rahuldava kohtulahendi mõju piiramine ainult kostjaks olevale ettevõtjale tähendab seda, et selle kohtulahendi ebasoodsad tagajärjed on suunatud ainult sellele ettevõtjale, kellele oli menetluses tagatud õigus olla ära kuulatud. Need tagajärjed väljenduvad kaugeleulatavas sekkumises kostjaks oleva ettevõtja õiguslikku olukorda, kes peab arvestama asjaoluga, et igas tema osalusel toimivas üksikvaidluses peab kohus, kelle jaoks on siduv käesoleva kohtuotsuse kui pretsedendi mõju, lugema kõnealuse lepingutingimuse ebaõiglaseks, ning sellega, et kui ta kohaldab vaidlustatud lepingutingimust, saab [konkurencsi- ja tarbijakaitseameti] direktor algatada tema vastu menetluse, nõudes sellise tegevuse kui konkurencsi- ja tarbijakaitseaduse (ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów) artikli 24 lõike 2 punktis 1 ette nähtud tarbijate kollektiivseid huve rikkuva praktika keelamist koos kõigi võimalike tagajärgedega. Kui sellised tagajärjed laieneksid ka teistele ettevõtjatele, kes ei ole menetluses kostjateks, nõuaks see, võttes arvesse nende tagajärgede laadi ja ulatust, seadusandlikke lahendusi, mis tagaksid neile ettevõtjatele piisaval määral õiguse olla ära kuulatud.“

- 27 Eelöeldu kontekstis kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas Euroopa Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsuses väljendatud põhimõte on kohaldatav kõigis või ainult osas ettevõtja osalusega kohtumenetlustes. Seisukoht, et liidu õigusnormid võimaldavad kohaldada keelatud lepingutingimuste registrisse kandmise tagajärgi kõigile ettevõtjatele kõigis menetlustes, tooks kaasa vajaduse loobuda põhimõttest, mis tuleneb 20. novembri 2015. aasta resolutsioonist, mille Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) tegi aasta varem.
- 28 Selline järeldus mõjutaks käesoleva asja lahendamist. Nimelt, kui leiab kinnitust, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on võimalus analüüsida ebaõiglasi lepingutingimusi võlgniku ja Getin Bank S.A. vahel sõlmitud lepingutes ja nende ebaõiglaseks tunnistamiseks piisab, kui tuvastatakse nende „sisuline identsus“ numbrite 3178, 3179 ja 7770 all keelatud lepingutingimuste registrisse kantud tüüptingimustega, tähendaks see, et ettevõttel Getin Noble Bank S.A puuduks käesolevas asjas õiguslik alus algatada võlgniku vastu täitemenetlust ning seetõttu peaks kohtuäitur selle menetluse lõpetama.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teeb ettepaneku, et Euroopa Kohus vastaks teisele eelotsuse küsimusele eitavalt järgmistel põhjustel. Keelatud lepingutingimuste register kuulub kõige tõhusamate vahendite hulka, mille eesmärk on tagada tarbijate kaitse ebaõiglase lepingutingimuste eest. See omakorda õigustab selle registri kannete mõju võimalikult laialdast kasutamist. Kõik registri kirjed on tehtud Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (konkurenci- ja tarbijakaitsekohus) ehk tarbijakaitse valdkonna asjadele spetsialiseerunud kohtu jõustunud otsuste alusel; selle kohtu otsuse saab apellatsiooni korras edasi kaevata ja teises kohtuastmes tehtavaid otsuseid kontrollib kassatsioonkaebuse esitamise korral Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus). Seega ei takista see, et konkreetne ettevõtja ei ole osalenud teatava lepingutingimuse ebaõiglaseks tunnistamise menetluses, keelatud lepingutingimuste registrisse kandmise kõigi tagajärgede kohaldamist ka sellele ettevõtjale. Samuti ei pea ettevõtja kasutatavad lepingutingimused ja keelatud lepingutingimuste registrisse kantud tingimused olema keeleliselt ühtemoodi sõnastatud, vaid otsustavaks kriteeriumiks on nende tingimuste tegelik ulatus ehk tagajärjed, mida kõnealune lepingutingimus toob kaasa tarbija jaoks. Liiga kaugeleulatuvate piirangute rakendamine keelatud lepingutingimuste registri kohaldamisalale (piirates selle mõju vaid ettevõtjatele, kes on poolteks Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (konkurenci- ja tarbijakaitsekohus) menetluses, ja lepingutingimustele, mis vastavad sõna-sõnalt registrikannetele) piiraks liigselt kaitset, mida see register peaks tarbijatele pakkuma. Nimelt on laialt levinud olukord, kus suur hulk ettevõtjaid kasutavad ühesuguse tähendusega, aga erinevalt sõnastatud lepingutingimusi; et kõik need lepingutingimused kasutuselt kõrvaldada, oleks sel juhul vaja iga kord algatada uus kohtuprotsess, see ei ole aga praktikas realistlik. Seega jääks saavutamata direktiivi 93/13 eesmärgid.
- 30 Mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlust vaadata eelotsusetaotlus läbi kiirendatud menetluses, rõhutab kõnealune kohus, et täitemenetluses, mille

üle ta järelevalvet teeb, arestis kohtutäitur kinnisvara, koostas selle kirjelduse ja hindas selle ning võlausaldajate vastavate taotluste alusel toimub kinnisvara elektrooniline enampakkumine. Samas selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et käesolevate eelotsuse küsimuste esitamise tagajärjel on peatatud menetlus selles kohtus, aga mitte täitemenetlus, mida viib läbi kohtutäitur. Täitemenetlus peatatakse ainult väga erandlikel juhtudel ja eelotsuse küsimuse esitamine ei ole täitemenetluse peatamise aluseks. Seetõttu võib kinnisvara enampakkumise läbiviimine ja enampakkumise akti koostamine, omandiõiguse üleminek ja sundtäitmisel saadud summade jagamine viia olukorrani, kus esiteks jääb võlgnik ilma oma varast ja teiseks saab võlausaldaja sundtäitmise tulemusel summad, millele tal õigust ei ole. Neid tagajärgi võib olla keeruline muuta ja need võivad olla isegi pöördumatud, tarbija omakorda saaks edaspidi oma huviseid kaitsta vaid kahju hüvitamise hagi abil, mis aga ei taga tema õiguste täielikku kaitset.

- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib selles kontekstis tähelepanu asjaolule, et – nagu on märkinud Euroopa Kohus oma 17. mai 2022. aasta otsuse C-600/19, Ibercaja Banco, punktis 57 – sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlus on lõppenud ja kõnealuse asja omandiõigus on üle läinud kolmandale isikule, ei saa kohus ei omal algatusel ega tarbija taotlusel enam analüüsida lepingutingimuste ebaõiglast laadi, sest see tooks kaasa omandiõiguse üleandmise aktide tühistamise ja seaks ohtu kolmandale isikule – juba toimunud – omandiõiguse üleandmise õiguskindluse.